

Anna HALÁSZ

Lucian Blaga și „Învierea” sa

Foto: Bartha László

Poetul, filosoful, dramaturgul, a cărui baghetă magică este cuvântul a scris scenariul de pantomimă „Învieră” în 1925, când tăcerea care i s-a impus mai târziu se ascundea într-un nebănuț și îndepărtat viitor. A gândi o piesă de teatru fără text înseamnă, în primul rând, un experiment îndrăzneț, cu veleități de regizor creator. În viziunea lui Blaga, sfera mitică a traiului și folclorului țărănesc cuprinde nu numai sfera fanteziei, dar și cea a spaimei ancestrale, care, la acest sfârșit de veac și mileniu, pare să primească trup de realitate. „Se poartă” în prezent ideea sfârșitului lumii, care de când e lumea se concretiza în război, în epidemii, în cataclisme naturale. Scenariului de față, realitatea sfârșitului de veac și mileniu îi oferă o actualitate înfrigorătoare. Ca un punct de sprijin pentru spectacol, regia include (în povestirea fetei măritate în străinătăți, care fuge de acasă la vestea ciumei sau poate la chemarea telepatică a mamei, să aducă înapoi lumina, să insufle însănătoșirea, învierea lumii) un text și cu el un personaj: Ciurma însăși – un citat cât un rol din eseul „Teatrul și ciurma” de Antonin Artaud, jucat de Monica Ristea Horga. Afară de ea nu mai vorbește nimeni. Doar tânguirea Mamei răbufnește din când în când chemându-și, dojenindu-și fiul, Constandin, care a dat-o pe Vochița după un străin, în depărtări. Dar lucrul cel mai uluitor în gândirea și performanța tinerei regizoare Anca Bradu este includerea pantomimei de

sunet în pantomima de mișcare. Pe lângă muzică și vuietele naturii mâniașe, pe care le-am simțit-auzit și în „Phaedra” lui Silviu Purcărete, când Theseu îl invoca pe Neptun, Anca Bradu mai ascultă și deslușește din acest uragan de sunete amenințătoare vocea umană, lamentoul abia șoptit a cărui melodie o înțelegem ca pe o muzică interioară a sufletului părăsit de Dumnezeu.

Tânăra regizoare mai are „două mâini drepte”: scenografa Lia-Maria Vasilescu, și maestra mișcării scenice, Mălina Andrei. Scena este ca un cotlon prăpăstios al naturii, cu patru urcușuri printre abisurile și un coridor circular deasupra capetelor noastre – ca o imensă centură care ține în echilibru și coeziune doagele lumii care se destramă. Spaima, disperarea, și forța vitalității se manifestă într-un ritm vijelios, un dans cvasi-călușăresc care bubuie deasupra capetelor noastre într-o viteză diabolică. Oamenii se zbat să urce, să se târască în sus și nu le reușește! Bărbați tineri se avântă și alunecă înapoi în adâncuri, formând hecatombe de-o frumusețe clasică – ca pe frizele și timpanoanele antice cu scene de război – dar aici nu-i război, nu e moartea adusă de semeni, ci de forțe superioare sau mai degrabă infernal de inferioare. Grupurile celor neputincioși, care se tupilesc strângându-se între ei înșiși, fără o ramură înfrunzită care să-i acopere, tânguiesc încet, și atât de articulat, că s-ar putea pune pe note

– dar nu e cântec, este suspin în proză.

Iar globul luminos urcă, coboară, joacă deasupra lor ca speranța. Și Ciurma imensă, energică, frumoasă se joacă cu el – minge amenințată. Dar Vochița ajunge acasă, s-o îmbrățișeze pe mama muribundă, deja, de moarte bună și Trupurile doborâte se ridică, firesc, ca din trezire.

O nemaipomenită noblețe și delicatețe a mișcării, a gesturilor, la toți, dar mai ales la Vochița – Tina Moga Oltean – un simț și coeziune a ansamblului ca în circulația sângelui, face ca această vorbire totală fără cuvinte să treacă toate rampele, toate barierele de limbă. O videocasetă despre acest spectacol ar trebui să aibă loc într-o nouă capsulă a timpului, ca un sumar al nefericitului secol XX. Silviu Purcărete ne-a învățat să vedem în întunericul montărilor sale mitice. Anca Bradu cere dreptul conflictului ca esența noțiunii și fenomenului teatru, confruntând întunericul cu lumina.

N-am văzut spectacolul ei cu „Domnișoara Nastasia” la Institutul de Teatru din localitate. A primit o critică ucigătoare. Dar citirea provocator de originală a textului dramatic este o mare calitate de regizor, un lucru care a determinat explozia teatrului românesc încă în perioada Penculescu-Esrig, și continuă să fie motorul ineditului captivant și convingător, de-acuma la generația nepoților. Anca Bradu este viitorul, una, care merge în frunte cu făclia.